

Sygn. akt II CSK 704/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 15 maja 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepla (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa Bank Spółki Akcyjnej

przeciwko A.S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 maja 2009 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 17 lipca 2008 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego kwotę 3600zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 17 lipca 2008 r. oddalił apelację powodowego Banku od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 18 kwietnia 2008 r., który po ponownym rozpoznaniu sprawy, po raz drugi oddalił powództwo o zapłatę kwoty 444.332,41 zł z tytułu odszkodowania.

Rozstrzygnięcie to Sąd Apelacyjny oparł na następujących aprobowanych ustaleniach Sądu Okręgowego:

Powodowy Bank miał wobec Spółki cywilnej „B.” wierzytelność z tytułu umowy kredytowej zabezpieczoną między innymi zastawem rejestrowym na mieniu tej Spółki, które weszło do masy upadłości.

Pozwany, jako syndyk masy upadłości tejże Spółki, sprzedawał jej mienie i udzielając odpowiedzi temu Bankowi, co do terminu zaspokojenia zastawnika, stwierdził, że art. 117 § 4 prawa upadłościowego określa głównie stronę techniczną podziału kwot uzyskanych ze zbycia majątku upadłego będącego w posiadaniu syndyka, na którym ustanowiony jest zastaw rejestrowy, natomiast przy zaspokajaniu wierzytelności wynikających z tego zastawu ma zastosowanie art. 20 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów. Wobec istnienia należności pracowniczych do zaspokojenia w wysokości około 4 mln zł, zaspokojenie ich wyprzedza w kolejności zaspokojenie wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym. Zaproponował powodowemu Bankowi zrzeczenie się zastawu rejestrowego celem umożliwienia dalszego prowadzenia postępowania upadłościowego oraz aby powodowy Bank zapewnił dalszą ochronę obiektów upadłej Spółki z uwagi na brak środków do zapewnienia tej ochrony we własnym zakresie.

Powodowy Bank nie przystał na te propozycje i zażądał rozliczenia ze sprzedaży mienia. Wówczas pozwany przedstawił zestawienie przychodów ze sprzedaży, z którego wynikało, że kwota uzyskana za sprzedaż wyniosła 510.605,69 zł, a łączne koszty sprzedaży 501.792,27 zł.

Ponieważ powód nadal kwestionował przyjętą przez pozwanego kolejność zaspokojenia i wysokość kosztów, które były zatwierdzone przez Sędziego

Komisarza, pozwany zwrócił się do tego Sędziego o wyjaśnienie i na jego polecenie przekazał powodowemu Bankowi różnicę między dochodem uzyskanym ze sprzedaży majątku objętego zastawem, a kosztami sprzedaży tych składników.

Powodowy Bank w porozumieniu z pozwanym zajmował się ochroną obiektów, w których znajdowało się mienie ruchome objęte zastawem po ogłoszeniu upadłości w okresie od 14 stycznia 2002 r.- do 31 października 2002 r. ponosząc wszelkie koszty z tym związane.

Postępowanie upadłościowe zostało umorzone prawomocnym postanowieniem z dnia 8 czerwca 2006 r.

Nie podzielił jednak, co do zasady, Sąd Apelacyjny oceny jurydycznej Sądu Okręgowego przyjmującej, że materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia odpowiedzialności pozwanego na podstawie art.102 pr. upadł. Przepis ten dotyczy wprawdzie, jak przyjął Sąd Okręgowy, odpowiedzialności jedynie za szkody wyrządzone niesumieinnym pełnieniem obowiązków syndyka, zatem ciężar wykazania tej przesłanki spoczywa na osobie występującej z roszczeniem odszkodowawczym przeciwko syndykowi, jednakże w ocenie Sądu Apelacyjnego za niesumienność pozwanego jako syndyka należało uznać bezpodstawne zaliczenie niektórych wydatków do przedstawionego przez niego rozliczenia kosztów sprzedaży przedmiotów objętych zastawem rejestrowym. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ulega wątpliwości, że gdyby syndyk prawidłowo prowadził rozliczenie kosztów sprzedaży przedmiotów objętych zastawem i zaliczył koszty konieczne, to powód zaspokoiłby się w wyższej kwocie, jednakże nie wykazał wysokości poniesionej szkody. Przyjęcie rozumowania powodowego Banku oznaczałoby odwrócenie ciężaru dowodu wbrew regule wynikającej z art. 6 k.c. Zgłaszając zastrzeżenia do przedłożonego przez pozwanego syndyka rozliczenia kosztów, nie sprecyzował jakich kosztów nie uznaje, co uniemożliwiło zweryfikowanie wysokości szkody.

Powodowy Bank w skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach wymienionych w art. 398³ § 1 i 2 k.p.c. zarzucił naruszenie:

- art. 386 § 6 k.p.c. przez nieuwzględnienie oceny prawnej i wskazań co do dalszego postępowania zawartych w wyroku Sądu Apelacyjnego uchylającym

pierwszy wyrok i przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania, i obciążenie go, zamiast pozwanego, ciężarem wykazania zasadności poniesienia wydatków ujętych w zestawieniu kosztów przy sprzedaży rzeczy obciążonych zastawem,

- art.233 k.c. w związku z art. 232 k.p.c. przez:

a/ uznanie, że lista wydatków związanych z realizacją sprzedaży zastawu rejestrowego przedłożona przez pozwanego oraz wykaz sprzedanych przedmiotów zastawu rejestrowego ze wskazaniem przypadających na każdy przedmiot kosztów, stanowiły dowód potwierdzający twierdzenia powoda o zasadności zaliczenia wydatków do kosztów sprzedaży, w sytuacji, w której stanowiły jedynie twierdzenia pozwanego sporządzone na potrzeby niniejszego postępowania, które powinny dopiero być poparte dowodami;

b/ uznanie iż faktury i rachunki przedstawione przez pozwanego stanowią dowód zasadności zakwalifikowania wydatków wynikających z tych faktur do kosztów sprzedaży,

c/ uznanie, iż powód nie wykazał wysokości szkody, w sytuacji gdy wskazana w pozwie tj. kwota 444.332,41 znajdowała potwierdzenie w zebranych materiale dowodowym, w szczególności w zestawieniu kosztów załączonych do pisma pozwanego z dnia 5 maja 2003 r.,

d/ uznanie, iż to powód powinien wykazać dowody potwierdzające zasadność zakwalifikowania wydatków do kosztów sprzedaży, w sytuacji gdy fakt zasadności podniósł pozwany, wywodząc z niego skutki prawne.

W ramach pierwszej podstawy zarzucił naruszenie:

- art. 6 k.c. w związku z art.102 i art.117§ 4 pr. upadł. z 24 października 1934 r. przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż ciężar dowodu zasadności zakwalifikowania poszczególnych wydatków do kosztów sprzedaży rzeczy obciążonych zastawem rejestrowym spoczywa na poszkodowanym, w sytuacji gdy z tych przepisów wynika, iż to syndyk zobowiązany jest wykazać zasadność zaliczenia poszczególnych wydatków do kosztów sprzedaży i w konsekwencji uznania, iż pozwany nie ponosi odpowiedzialności za dochodzoną szkodę;

- art. 117 § 4 pr. upadł. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że do kosztów sprzedaży rzeczy obciążonej zastawem rejestrowym można zaliczyć wydatki związane z utrzymaniem, przechowywaniem, zabezpieczeniem czy inwentaryzacją rzeczy obciążonych zastawem, w sytuacji gdy z tego przepisu wynika, iż do kosztów sprzedaży rzeczy obciążonej zastawem rejestrowym można zaliczyć wyłącznie wydatki na samą czynność sprzedaży, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie tego przepisu i uznanie, iż wydatki wynikające z faktur i rachunków załączonych do pisma procesowego pozwanego z dnia 20 września 2007 r. tj. koszty energii elektrycznej, gazu, ochrony obiektu, wynagrodzenia pracowników oraz związane z nimi obciążenia publicznoprawne (podatek, składki ZUS), wydatki na materiały biurowe, usługi telefoniczne stanowią koszty sprzedaży rzeczy obciążonych zastawem oraz

- niezastosowanie art.102 w związku z art.117 § 4 pr. upadł. do ustalonego stanu faktycznego i uznanie, że pozwany nie wykazał się niesumiennością zaliczając wskazane powyżej wydatki do kosztów sprzedaży i pomniejszając kwotę uzyskaną ze sprzedaży rzeczy obciążonych zastawem o te wydatki;

- art.102 pr. upadł. przez niewłaściwe zastosowanie do ustalonego stanu faktycznego i uznanie, że przedstawienie przez syndyka listy wydatków związanych z realizacją sprzedaży przedmiotu zastawu rejestrowego oraz wykazu przedmiotów zastawu ze wskazaniem przypadających na każdy przedmiot kosztów stanowiło wywiązanie się przez syndyka z obowiązku rozliczenia się z wierzycielem i świadczyło o sumiennym wywiązaniu się przez niego z obowiązków, a nieuwzględnienie faktu, iż o niesumienności syndyka świadczą: pismo z dnia 12.12.2001 r., w którym wskazuje iż w pierwszej kolejności należy zaspakajać należności pracownicze, i z dnia 8.01.2002 r. oraz 25.01.2002 r. w których proponował, by powód zrzekł się zastawu rejestrowego i zamienił na zwykły.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie jego uchylenie i zmianę przez uwzględnienie powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wymagają rozważenia zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące naruszenia przepisów postępowania oraz kwestionujące dokonane ustalenia faktyczne. W tym przedmiocie należy przede wszystkim stwierdzić, że skarga kasacyjna w ramach drugiej podstawy została oparta między innymi na niedopuszczalnym zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., który w art. 398³ § 3 k.p.c. został wyłączony z podstaw kasacyjnych. Niezależnie od tego skarżący uzasadnia naruszenie art. 233 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. dokonaniem przez Sąd błędnej subsumcji materiału dowodowego, co mógłby zwalczać zarzutem naruszenia konkretnego przepisu prawa materialnego, czego jednak nie czyni.

Nie naruszył też Sąd Apelacyjny art. 386 § 6 k.p.c., bowiem ciężarem wykazania zasadności poniesienia przedstawionych w zestawieniu kosztów związanych ze sprzedażą przedmiotów objętych zastawem rejestrowym obciążył pozwanego a nie skarżącego. Prawidłowo dokonał też Sąd Apelacyjny oceny tej zasadności i uznał za uzasadnione tylko koszty zużycia energii elektrycznej, gazu, ochrony obiektów, w których były przechowywane składniki masy upadłości i wynagrodzenia pracowników zajmujących się sprzedażą.

Nie ma też racji skarżący zarzucając naruszenie art. 6 k.c. w związku z art. 102 i 117 § 4 rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (dalej jako pr.upadł.). Wbrew stanowisku skarżącego, Sąd Apelacyjny dokonał prawidłowej wykładni tych przepisów. Ponieważ art. 117 § 4 pr. upadł. nie definiuje pojęcia „kosztów sprzedaży”, stanowiąc jedynie, że z osiągniętej ceny będą pokryte koszty sprzedaży przedmiotu zastawu rejestrowego, a następnie zaspokojone wierzytelności zabezpieczone zastawem rejestrowym ustanowionym na sprzedanych przedmiotach, Sąd Apelacyjny słusznie nie podzielił stanowiska skarżącego, że przez pojęcie „koszty sprzedaży” należy rozumieć koszty związane z samym aktem sprzedaży, bez poniesienia których sprzedaż nie byłaby możliwa i przyjął, że wysokość tych kosztów determinują okoliczności w jakich składniki majątku były sprzedawane w okresie od 14 sierpnia 2001 r. do 10 lutego 2003 r., a więc także koszty zużycia energii elektrycznej w pomieszczeniach, w których były przechowywane składniki masy upadłości, zużycia gazu, ochrony obiektów i wynagrodzenia pracowników zajmujących się

sprzedażą oraz związane z nimi obciążenia publicznoprawne (podatek, składki ZUS-u).

Skarżący konstruując zarzuty skargi kasacyjnej popada w sprzeczność, raz bowiem zarzuca, naruszenie art. 117 § 4 pr. upadł. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, drugi raz przez jego niezastosowanie (str. 3 skargi kasacyjnej). Taka sama sprzeczność dotyczy zarzutu naruszenia art.102 pr. upadł.

Nieporozumieniem jest zwalczanie przez skarżącego stanowiska Sądu Apelacyjnego rzekomo przyjmującego, że przedstawione przez pozwanego listy wydatków związanych z realizacją sprzedaży przedmiotu zastawu rejestrowego, świadczą o sumiennym wywiązaniu się przez niego jako syndyka z obowiązków, skoro Sąd takiego stanowiska nie zajął. Wręcz przeciwnie, Sąd Apelacyjny nie podzielił oceny jurydycznej Sądu Okręgowego przyjmującej, że działania syndyka nie były nacechowane niesumiennością rodzącą odpowiedzialność odszkodowawczą. Oceniając odpowiedzialność pozwanego jako syndyka na podstawie art. 102 pr. upadł., odwołał się do orzecznictwa Sądu Najwyższego i uznał, że odpowiedzialność ta jest oparta na winie umyślnej oraz niedbalstwie, a ciężar wykazania tych okoliczności spoczywa na stronie powodowej. W konsekwencji przyjął, że niesumienność pozwanego syndyka w pełnieniu obowiązków wyraża się m.in. w bezpodstawnym zaliczeniu przez niego do kosztów sprzedaży niektórych wydatków np. wyceny zużycia wody, ścieków, wymiany pieca, że nie ulega wątpliwości, iż gdyby syndyk prawidłowo prowadził i zaliczył do kosztów sprzedaży tylko wydatki konieczne, to skarżący zaspokoiłoby się w wyższej sumie niż uzyskana. Uznał więc, że powód poniósł szkodę, jednakże wbrew obowiązkowi spoczywającemu na nim zgodnie z art.6 k.c., nie wykazał jej wysokości, a nawet cofnął wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego.

Rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego nie może być skutecznie zwalczane, albowiem w przedmiocie wykładni art.102 pr. upadł. jest ono zgodne ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w orzeczeniu, do którego odwołał się Sąd Apelacyjny oraz w wyroku z dnia 26 kwietnia 2006. II CSK 48/06 (LEX nr 398405), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że w sprawie o zasądzenie

odszkodowania na podstawie art. 102 pr. upadł. obowiązek udowodnienia wszystkich przesłanek tej odpowiedzialności odszkodowawczej spoczywa na powodzie, niezależnie od tego, czy pozwany sprostą obowiązkowi wykazania celowości wydatków na etapie postępowania upadłościowego. Rzeczą dochodzącego odszkodowania będzie wykazać, na czym polegała wina zobowiązanego do naprawienia szkody. Natomiast przyjęte przez Sąd Apelacyjny rozumienie pojęcia „koszty sprzedaży” znajduje potwierdzenie w uzasadnieniu uchwały z dnia 7 czerwca 2006 r., III CZP 34/06 (OSNC 2007 nr 4, poz. 50), w której Sąd Najwyższy dokonał wprawdzie wykładni art. 345 pr. upadł. i napr., jednakże zawiera on podobne rozwiązanie jak mający w sprawie zastosowanie art. 117 § 4 pr. upadł.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy skargę kasacyjną, jako pozbawioną uzasadnionych podstaw, oddalił (art. 398¹⁴ k.p.c.) i orzekł o kosztach na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ i art. 391 k.p.c.